

13. 11. 2003

ID: 22297

Nebezpečnost činu pro společnost

Ze samotné povahy poškozeného subjektu není možné dovozovat nižší či vyšší stupeň nebezpečnosti činu.

Ze samotné povahy poškozeného subjektu není možné dovozovat nižší či vyšší stupeň nebezpečnosti činu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 7 Tdo 40/2003, ze dne 23.1.2003)

Nejvyšší soud projednal v neveřejném zasedání dovolání nejvyšší státní zástupkyně podané v neprospěch obviněné H. M., proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 7. 2002, sp. zn. 6 To 346/2002, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 3 T 37/2001 a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 7. 2002, sp. zn. 6 To 346/2002 a podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Nejvyšší soudu České republiky rovněž podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 3 T 37/2001, byla obviněná H. M. uznána vinnou trestným činem neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 249a odst. 1 tr. zák. a odsouzena podle § 249a odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 písm. a) tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu stanovenou podle § 59 odst. 1 tr. zák. v trvání dvou let.

Podle zjištění Obvodního soudu pro Prahu 4 se obviněná dopustila trestného činu tím, že ačkoli rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4, sp. zn. 43 C 113/97, jenž nabyl právní moci dne 19. 1. 1999, jí byla uložena povinnost vyklidit byt č. 9 ve třetím podlaží domu čp. 612 v P., P. ulice, s výpovědní lhůtou od 1. 2. 1999 do 30. 4., tento byt od 5. 8. 2000 do současné doby bez právního důvodu užívala.

Proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 podala obviněná H. M. odvolání, o kterém rozhodl Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 7. 2002, sp. zn. 6 To 346/2002, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c), d) tr. ř. zrušil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. ř. znovu sám ve věci rozhodl výrokem, jímž podle § 226 písm. b) tr. ř. obviněnou zprostil obžaloby. Zprošťující výrok odůvodnil Městský soud v Praze tím, že skutek nevykazoval takový stupeň nebezpečnosti pro společnost, který je podle § 3 odst. 2 tr. zák. potřebný k tomu, aby šlo o trestný čin.

Nejvyšší státní zástupkyně podala v zákonné lhůtě v neprospěch obviněné H. M. dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze. Dovolání podala proti zprošťujícímu výroku z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Úvahy a závěry Městského soudu v Praze ohledně stupně společenské nebezpečnosti posuzovaného skutku jako materiální podmínky jeho trestnosti označila za nesprávné. Namítla, že v dané věci jde o typický případ trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 249a odst. 1 tr. zák., jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je s ohledem na okolnosti případu rozhodně vyšší než nepatrný. Vyjádřila názor, že byla splněna i materiální podmínka trestnosti činu. Navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek a aby přikázal Městskému soudu v Praze nové projednání a rozhodnutí věci, a to v jiném složení senátu.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadený rozsudek i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

Z odůvodnění napadeného rozsudku je zřejmé, že pokud jde o posuzovaný skutek, Městský soud v Praze se neztotožnil se zjištěním Obvodního soudu pro Prahu 4, podle něhož obviněná byt užívala bez právního důvodu „do současné doby“, a sám zjistil, že skutek skončil s ohledem na ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. dnem 21. 2. 2001. Kromě toho je třeba konstatovat, že Obvodní soud pro Prahu 4 ani Městský soud v Praze ve skutkové části výroku svých rozsudků výslovně neuvedly, komu patřil byt, který obviněná protiprávně užívala. Jde však jen o určitou neúplnost popisu skutku, protože z odůvodnění obou rozsudků evidentně vyplývá zjištění soudů, že tímto subjektem bylo D. P. se sídlem v P., P. 611.

Z hlediska napadeného rozsudku a podaného dovolání je tedy sporné právní posouzení skutku, jehož podstatou je to, že obviněná v době od 5. 8. 2000 do 21. 2. 2001 bez právního důvodu užívala byt D. P. se sídlem v P., P. 611. Z toho, co zjistily oba soudy, vyplývá, že obviněná původně užívala byt oprávněně jako nájemnice, že její nájemní vztah zanikl na základě výpovědi dané vlastníkem domu pro předchozí opakované neplacení nájemného a že byt mohla užívat jen do 30. 4. 1999.

Městský soud v Praze se ztotožnil s Obvodním soudem pro Prahu 4 potud, že skutek vykazuje formální znaky trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 249a odst. 1 tr. zák., avšak dospěl k závěru, že stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, takže podle § 3 odst. 2 tr. zák. nejde o trestný čin.

Tento závěr Městského soudu v Praze je chybný. Je založen na jednostranném hodnocení skutečností významných pro určení stupně nebezpečnosti činu pro společnost. V rámci tohoto hodnocení Městský soud v Praze přihlížel ve prospěch obviněné ke skutečnostem, které na stupeň nebezpečnosti činu pro společnost neměly takový vliv, aby ho bylo možné označit za nepatrný.

Podle § 3 odst. 4 tr. zák. stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou.

Význam chráněného zájmu a následek činu Městský soud v Praze výrazně podcenil, neboť za

skutečnosti snižující stupeň nebezpečnosti činu v dané věci považoval to, že poškozeným subjektem bylo d., které dům koupilo za relativně nízkou cenu, mohlo ztrátu z jednání obviněné kompenzovat pronájmem jiného bytu za tržní nájemné a navíc mohlo po exekuci, při které byla obviněná nakonec z bytu vystěhována, i byt získaný po ní pronajmout za tržní nájemné, tj. za výhodnějších podmínek, než za jakých byl pronajat jí.

Z povahy poškozeného subjektu zásadně není možné dovozovat nižší stupeň nebezpečnosti činu obviněné. I když poškozeným subjektem bylo d., nelze pominout, že jeho členy byli jednotliví nájemníci, kteří museli na cenu, za kterou d. dům koupilo, složit své prostředky a po určitou dobu ještě platit splátky. Nájemné z bytů, které užívali nečlenové d., bylo jedním ze základních zdrojů příjmů d.. Jednáním obviněné tak byl dotčen základní ekonomický zájem d., který byl významným předpokladem jeho činnosti. D. sice dům koupilo oproti tržní ceně za výhodnějších podmínek, ale z hlediska jednotlivých členů d. bylo třeba složit částky, které byly citelné a nelze je pokládat za zanedbatelné. Úvahami o možnostech d. získat prostředky jiným způsobem za tržních podmínek není možné zdůvodnit nižší stupeň nebezpečnosti jednání obviněné pro společnost, protože tím nijak nebyl odstraněn škodlivý následek jejího jednání. Přitom nešlo jen o peněžní částku reprezentující dlužné nájemné, ale o samotný fakt dlouhodobého setrvávání v cizím bytě poté, co pominul právní důvod jeho užívání, což vlastníku domu bránilo v tom, aby s bytem mohl disponovat a aby ho mohl užívat jiný nájemník, který by své povinnosti plnil řádně.

Způsob provedení činu Městský soud v Praze hodnotil jako méně závažný, neboť obviněná původně byt užívala oprávněně a z její strany tedy nešlo o tak závažné jednání, jakým je např. protiprávní obsazení cizího bytu násilným vniknutím. S tím je možné do určité míry souhlasit, ale nelze to ve prospěch obviněné přecenit. Skutečností zůstává, že obviněná pozbyla právního důvodu k užívání bytu pro neplnění svých povinností nájemníka, tedy v důsledku okolností stojících výlučně na její straně.

Z okolností, za kterých byl čin spáchán, Městský soud v Praze zdůraznil ve prospěch obviněné to, že soudní rozhodnutí vydané v její bytové věci bylo pro ni obtížně splnitelné, protože v podstatě neměla kam z bytu odejít, neměla prostředky na to, aby získala jiný byt za tržní nájemné, a bezvýsledně žádala o sociální byt. Tyto okolnosti sice nejsou bez významu, ale ve prospěch obviněné je lze hodnotit jen v omezené míře. Obviněná mohla snadno předvídat, že pokud nebude řádně plnit jednu ze základních povinností nájemníka, jíž je placení nájemného, povede to nakonec až k zániku jejího nájemního vztahu. Tomuto nebezpečí pak měla přizpůsobit své výdajové priority, to znamená, že placení tzv. regulovaného nájemného, které by jí zaručovalo možnost setrvání v bytě, se mělo stát jejím prvořadým zájmem. Snadno předvídatelné pro obviněnou bylo i to, že pokud v důsledku neplnění povinností nájemníka o byt přijde, bude pro ni získání jiného bydlení velmi obtížné.

Za okolnosti spáchání činu, které Městský soud v Praze hodnotil ve prospěch obviněné, tento soud považoval to, že exekuce byla provedena téměř tři roky po právní moci rozsudku vydaného v bytové věci obviněné, že obviněná v průběhu exekučního řízení nečinila žádné obstrukce a že nijak nebránila ani hladkému průběhu samotné exekuce. Tyto okolnosti Městský soud v Praze ve prospěch obviněné značně přecenil. Z velkého časového odstupů mezi právní mocí rozsudku a exekucí nelze v podstatě nic dovozovat ohledně stupně nebezpečnosti činu obviněné pro společnost. Návrh na exekuci podal oprávněný subjekt krátce po právní moci rozsudku, a pokud byla exekuce provedena až téměř za tři roky, je možné uvažovat z druhé strany i o tom, že obviněná měla dostatek času na to, aby soudní rozhodnutí splnila dobrovolně, což neučinila, a ve stavu protiprávního užívání cizího bytu

setrvala až do doby, než byla k vyklizení a odevzdání bytu exekucí donucena. To, že při samotné exekuci nekladla žádný odpor, již je z hlediska stupně nebezpečnosti činu zcela bezvýznamné, neboť je tím charakterizováno jednání obviněné v době, která ani nespadá do doby spáchání trestného činu, jak ji zjistil Městský soud v Praze. Podle zjištění tohoto soudu obviněná páchala trestný čin do dne 21. 2. 2001 a exekuce byla provedena dne 30. 5. 2002.

Osobu obviněné, míru jejího zavinění a její pohnutku Městský soud v Praze rovněž hodnotil způsobem, z něhož je zřejmé, že výrazně ve prospěch obviněné přecenil skutečnosti charakterizující tuto stránku posuzované trestní věci. Z toho, co ve prospěch obviněné zdůraznil Městský soud v Praze, je možné akceptovat, že obviněná původně nebyla osobou apriorně odmítající povinnosti nájemníka a že se k neplnění těchto povinností uchýlila až v určité obtížné životní situaci ovlivněné existenčními starostmi a duševní indispozicí v důsledku úmrtí syna. V její prospěch však rozhodně není možné hodnotit to, že nevěděla o průběhu občanskoprávního řízení ve své bytové věci. To zjevně souviselo se skutečností, že obviněná ignorovala doporučené poštovní zásilky, které si nevyzvedávala. Nešlo jen o nějaký ojedinělý či náhodný případ, nýbrž o soustavné, opakované a dlouhodobé opomíjení těchto zásilek. Ze strany obviněné se tudíž nejednalo o pouhou nedbalost či nepozornost, ale spíše o záměr spojený s mylnou představou, že pokud jí nebude žádná písemnost v bytové věci doručena, nemůže se na jejím postavení nic změnit. Zcela nepřijatelná je úvaha Městského soudu v Praze, že míra zavinění obviněné je nižší vzhledem k tomu, že skutková podstata trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 249a tr. zák. byla relativně nová. Tato okolnost nemůže mít žádný význam, zejména ne v kontextu posuzovaného případu, pro který je příznačné, že obviněná byla před spácháním činu trestně stíhána pro uvedený trestný čin spáchaný jednáním spadajícím do doby od 15. 5. 1999 do 5. 8. 2000, a ačkoli tato věc byla postoupena orgánu příslušnému k projednání přestupku, nebylo to pro obviněnou dostatečným varováním v tom smyslu, aby od dalšího jednání téže povahy upustila. Městský soud v Praze ve prospěch obviněné hodnotil také to, že po zjištění, že o byt přišla, začal podnikat kroky k tomu, aby zvrátila pravomocné soudní rozhodnutí a aby dosáhla změny v postoji družstva. To může mít z hlediska stupně nebezpečnosti činu jen velmi omezený význam, zvláště když se to jeví jen jako reakce na situaci vzniklou i přesto, že od nepříznivé změny postavení obviněnou neuchránila její předchozí taktika ignorace zásilek doručovaných poštou. Nekompromisní postoj d. k dodatečným snahám obviněné zachovat si možnost bydlení v bytě lze sice považovat lidsky za necitlivý, avšak rozhodně ne za neoprávněný a za způsobitý odůvodnit tak nízkou míru zavinění obviněné, aby její čin vykazoval jen nepatrný stupeň společenské nebezpečnosti. Městský soud v Praze ve prospěch obviněné hodnotil to, že byla dlouhodobě vystavena obavám z náhlého provedení exekuce, že samotný průběh a výsledek její bytové záležitosti je pro ni dostatečným postihem a že trestní postih se za této situace jeví jako nadbytečný. Je možné připustit, že stav, kdy obviněná páchala posuzovaný čin, byl pro ni samotnou stresující, avšak znovu je třeba poukázat na to, že šlo o protiprávní setrávání v bytě, ke kterému obviněné zanikl nájemní vztah z důvodů spočívajících na její straně. Ztráta bytu ve smyslu jeho nuceného vyklizení a odevzdání byla jen důsledkem této protiprávnosti. Ve vztahu k stupni nebezpečnosti činu pro společnost z toho nelze dovozovat nic podstatného.

Z toho všeho je zřejmé, že závěr Městského soudu v Praze o nepatrném stupni nebezpečnosti činu obviněné pro společnost je nevyvážený, neboť je založen na výrazném přecenění některých skutečností, které jinak bylo možné hodnotit ve prospěch obviněné jen omezeně, a zároveň na hodnocení dalších skutečností ve prospěch obviněné, ačkoli z hlediska stupně společenské nebezpečnosti činu neměly žádný význam. Závěr, že posuzovaný čin má jen nepatrný stupeň nebezpečnosti pro společnost a že proto podle § 3 odst. 2 tr. zák. nejde o trestný čin, se může uplatnit jen tehdy, jestliže nedosahuje ani té nejnižší úrovně, která je pro běžně se vyskytující případy daného druhu obvyklá, resp. typická (k tomu viz. č. 43/1996 Sb. rozh. tr.). Posuzovaný

případ se naopak vyznačuje souhrnem okolností, jež ho charakterizují spíše jako typický případ nájemníka, který své obtížné osobní poměry řeší neplněním povinností vyplývajících z nájemního vztahu a který ignoruje řízení, v němž se oprávněný vlastník domu domáhá svých práv. Nemůže tedy obstát závěr, že pro nedostatek materiální podmínky trestnosti nejde o trestný čin.

Napadený rozsudek Městského soudu v Praze tak spočívá na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání nejvyšší státní zástupkyně podaného v neprospěch obviněné zrušil napadený rozsudek, zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí a přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Městský soud v Praze znovu rozhodne o odvolání obviněné proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4, přičemž je vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto usnesení (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)